

Els mèdia i la informació criminal

El 'cas King' i les perversions mediàtiques

Francesc Barata

- *El 18 de setembre de 2003 va ser detingut a la Costa del Sol, acusat d'assassinat, el ciutadà britànic Tony Alexander King, un home robust, de 38 anys, que sis estius abans s'allunyava de la Gran Bretanya fugint de l'estigma d'assassí de dones. El 'cas King' va posar llum sobre dos crims que havien commocionat la opinió pública i havien provocat que ingressés a la presó una dona innocent. Les morts de les joves Rocío Wanninkhof i Sonia Carabantes va traspalsar cors, i l'errònia condemna de Dolores Vázquez va alertar la raó. Aquest fou el darrer gran cas criminal esdevingut a l'Estat espanyol i amb ell es posava en relleu la importància dels mitjans de comunicació en la configuració de l'imaginari social sobre el delictes i el funcionament del Sistema Penal.*

Aquest article pretén reflexionar sobre la importància de la informació criminal en una societat on el sentiment d'inseguretat s'ha instal·lat en l'inconscient col·lectiu com una capa de pols finíssima que dona peixet a l'anomenada "cultura de la por". A partir de les informacions emeses durant quinze dies als *Telenotícies* de TV3¹ proposem un seguit de reflexions sobre les formes periodístiques de narrar els esdeveniments criminals.

La detenció de Tony Alexander King va aportar unes evidències que els magistrats hauran de jutjar ben aviat, però des del punt de vista informatiu va obrir un debat molt

interessant sobre el paper que van jugar els mitjans de comunicació en el 'cas Wanninkhof', la jove de 19 assassinada el 1999 a la localitat de Mijas i la mort de la qual fou imputada inicialment a Dolores Vázquez. Més enllà de les errades que s'han evidenciat en les primeres investigacions policials, ens hem de preguntar sobre els efectes que van tenir les informacions mediàtiques en el conjunt de la societat i en el jurat popular que erròniament va condemnar Dolores Vázquez. Hi va haver un tractament alarmista per part dels mitjans? Es va respectar la presumpció d'innocència? Aquestes qüestions van ser plantejades per l'editor i presentador de TV3 Carles Francino en l'informatiu del 24 de setembre, quan la justícia ja insinuava la imminent anul·lació dels càrrecs que pesaven contra Dolores. El periodista feia referència a unes determinades pràctiques informatives que s'havien manifestat amb l'assassinat de Rocío Wanninkhof.

La presumpció d'innocència

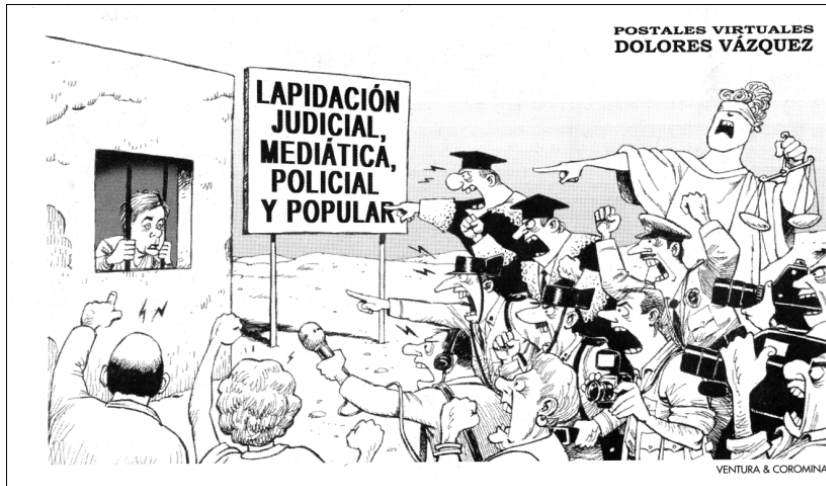
La desaparició de la jove de Mijas va fer que les informacions de successos augmentessin en uns mitjans informatius, especialment els audiovisuals, on el delictes i el crim tenen un lloc destacat. Després de trobar el cos de Rocío, Dolores Vázquez va ser detinguda. És sorprenent constatar que dos dies abans de ser detinguda n'aparegués una foto en un diari², era la imatge d'una sospitosa. Quan els efectius de la Guardia Civil van anar a casa seva per detenir-la, ja hi havia desenes de càmeres davant del domicili per retre compte del fet.

A partir de la detenció, Dolores Vázquez es va convertir en el centre de totes les mirades mediàtiques. La seva vida íntima fou esbombada; el seu caràcter fred, mostrat com el perfil d'una persona calculadora i sense escrúpols; i la seva

---

Francesc Barata

Professor de periodisme a la Universitat Ramon Llull

Font: *La Vanguardia*.

relació amb la mare de la víctima, com el motiu inconfessable de la seva culpabilitat. "A Dolores se la va despullar en tots els aspectes de la seva vida: l'econòmic, el sexual, el laboral", va declarar l'advocat de l'acusada en el *Telenotícies Vespre* del 22 de setembre.

La presumpció d'innocència de Dolores Vázquez no fou respectada per una bona part dels mitjans de comunicació. Més enllà d'aquesta constatació, és interessant analitzar els elements que hi havia en joc en aquesta violació del dret a la innocència que té qualsevol acusat o acusada fins que un jutge no sentenciï el contrari.

El primer element que va obrir les portes a la vulneració de la presumpció d'innocència fou la pràctica policial de difondre els noms dels detinguts. La identitat de Dolores va ser filtrada fins i tot abans de ser detinguda, quan era simplement una sospitosa. Un cop coneguda la seva identitat, molts periodistes van iniciar una cursa informativa per aconseguir detalls sobre la vida de l'acusada.

El cas de Dolores Vázquez mostra dos fets que, combinats, solen dur a una primera transgressió de la presumpció d'innocència: la competència que es genera entre els periodistes per obtenir i publicar totes les dades possibles sobre la investigació i la pràctica policial de facilitar la identitat dels detinguts. A Catalunya i a la resta de l'Estat espanyol, les forces i cossos de seguretat de l'estat apliquen el criteri de facilitar la identitat dels detinguts quan aquests tenen antecedents policials –quan han sigut detinguts sota una acusació–, encara que, després, el jutge els declari

innocents. És la norma que apliquen els portaveus policials en les notes de premsa. Però, què passa quan el cas pren una especial rellevància mediàtica i social? Llavors constatem que la policia difon fins i tot la identitat de persones que no tenen antecedents policials. Fou el cas de Dolores Vázquez. Se la considerava sospitosa de l'assassinat de Rocío i per això es va difondre la seva identitat i moltes dades personals; de la resta, se'n van ocupar els periodistes.

Altres vegades passa que la identitat dels detinguts no es difon de manera oficial, però s'acaba filtrant a la premsa per la insistència del periodista o l'interès policial.

El coneixement de la identitat dels sospitosos va molt més enllà de la comunicació a les parts que intervenen en el procés des que una persona passa a disposició judicial, i la seva gran difusió en els mitjans lesiona el dret a la presumpció d'innocència. O dit d'una altra manera: quan un presumpte culpable apareix identificat en grans titulars, quan la seva imatge es mostra als informatius, la presumpció d'innocència es devalua. Un gran tractament mediàtic confereix a la sospita elements de certesa. D'alguna manera, passaria el mateix que amb el rumor periodístic, un fet no confirmat que es converteix en notícia pren dimensions de fet veritable, i moltes vegades té conseqüències reals.

Unes altres pràctiques periodístiques que lesionen la presumpció d'innocència són les formes d'administrar les veus que apareixen en el relat informatiu; és a dir, l'ús que el

periodista fa de les fonts d'informació i de les declaracions dels subjectes implicats. Pel que fa al 'cas Wanninkhof', van ser molts els mitjans que van dedicar grans espais a difondre les sospites de la mare de la jove assassinada. Després de la desaparició de la seva filla, Alicia Hornos va aparèixer en diversos programes de televisió difonent les seves acusacions contra Dolores Vázquez. La manera de raonar d'una mare colpida pel dolor apuntava de forma contundent contra Dolores, amb qui havia mantingut una relació sentimental. Com afirma el periodista d'*El País* Luis Gómez, després de la detenció de Dolores, l'entorn de la víctima "va visitar un plató de televisió rere un altre esbombant vells records, insistint en el seu caràcter fred, antipàtic, exigent i violent"³.

Fins i tot després que Tony King es declarés culpable de l'assassinat, la mare es resistia a l'evidència d'aquestes declaracions i de les proves d'ADN. Tot i que s'esvanien els indicis contra Dolores, els periodistes continuaven mostrant la versió de la mare, tot afirmant que encara creia que hi havia una connexió entre la injustament acusada i la mort de la seva filla Rocío; així ho mostra l'informatiu de la televisió catalana el 21 de setembre.

Si més no, és preocupant la pràctica periodística d'oferir en el relat informatiu tanta visibilitat a les acusacions dels familiars de les víctimes. Sembla que els mitjans vulguin cultivar la sospita, explotar la comprensible no entesa d'aquelles persones que, de manera molt propera, pateixen uns fets, d'aquelles persones a qui el dolor de la tragèdia els ennuvola el pensament. Hi ha una atracció per les veus que van més enllà de la raó, que es mostren emotives i expressen patiment.

S'abusa periodísticament de les veus del dolor; fer-ne ús és preocupant perquè introdueix en el sentir social un discurs emotiu que topa amb la raó sobre la qual s'ha edificat el dret penal modern. Un discurs de sentiment que moltes vegades es tradueix en la petició de penes més dures per als infractors, o, si més no, augmenta els vells recels davant del sistema de justícia, com va passar amb la informació apareguda a TV3 el 2 de setembre mostrant les peticions d'Encarna Guzmán, mare de Sonia Carabantes, perquè els culpables complissin tota la pena. Es pot entendre el desconeixement d'una mare que ha perdut la seva filla, però no el dels periodistes que tracten el tema: el Codi Penal estableix el compliment íntegre de les penes.

Per tant, publicar aquestes manifestacions és abonar les sospites sobre el funcionament del sistema penitenciari. Són pràctiques que adoben les velles sospites arrelades a la societat, com la que diu que els delinqüents entren per una porta i surten per una altra.

Per tot l'exposat anteriorment, creiem que la transgressió de la presumpció d'innocència és el resultat d'una cultura periodística i d'unes pràctiques policials poc sensibles amb el dret a la intimitat que tenen tots els ciutadans i ciutadanes, fins i tot aquells que es veuen sotmesos a una investigació. Mai no es pot oblidar que l'únic moment de la veritat és el judici oral i que fins aleshores l'acusat és sempre un presumpte culpable.

La devaluació de la presumpció d'innocència significa un retrocés en el dret penal modern. Aquesta idea ha estat assenyalada pel prestigiós jurista italià Luigi Ferrajoli quan afirma que, en les societats actuals, la premsa ha introduït una nova patologia que desborda el tarannà de la justícia: la punició anticipada, una sanció que de vegades és més greu que la pena. Aquest autor també assenjala, a *Derecho y razón*, que amb la premsa ha reaparegut "l'antiga funció infame del dret penal premodern, quan la pena era pública i el procés, secret. Només que la picota s'ha substituït per l'exhibició pública de l'acusat en les primeres pàgines dels diaris i a la televisió, i no com a conseqüència de la condemna, sinó de l'acusació, quan encara és un presumpte innocent". En definitiva, la premsa ha trastocat el sentit il·lustrat de la publicitat del procés.

La violació de la presumpció d'innocència és el primer pas del que s'han anomenat judicis paral·lels, un fet que a casa nostra va adquirir una significació especial a principis de la dècada dels noranta amb el 'cas Alcàsser'. Va passar el que alguns autors han anomenat "el retorn dels successos". Va aparèixer una nova visibilitat dels fets sagnants i transgressors que va tenir molt a veure amb la irrupció dels canals privats de televisió. La notícia sagnant fou aleshores una eina en la lluita per l'audiència, que continua sent utilitzada per alguns mitjans de comunicació.

Com assenyalava a mitjans dels noranta Pierre Bourdieu en el seu llibre *Sobre la televisió*, el drama i el crim "sempre han venut, i el regne de l'audímetre els havia tornat a col·locar a primera pàgina, a l'obertura dels telenotícies, tot i que fins ara es tractava d'ingredients exclosos o relegats per l'afany de responsabilitat imposat pel model de

premsa escrita. Però ara, els successos són esdeveniments que entretenen. [...] El succés és una espècie de producció elemental, rudimentària, de la informació, que és important perquè interessa a tothom sense tenir conseqüències i perquè ocupa temps, un temps que es podria utilitzar per demanar altres coses". Certament, els drames personals entretenen, generen interès en les audiències, però no sempre les seves conseqüències són tan innòques com assenyala el prestigiós teòric francès. Creiem que aquestes notícies, a més d'entreteniment, aporten a la societat poderosos materials simbòlics sobre el món, sobre el funcionament dels jutjats, la policia i l'aplicació de les lleis. Cal recordar que només una petita part de la societat té un contacte directe amb el delictes. Per això, aquestes informacions són una poderosa font de coneixement sobre el delictes i els actors que intervenen en la resolució. Un coneixement que és mediat pels productors dels relats, és a dir, els mitjans de comunicació.

La visibilitat mediàtica

El paper que juguen els mitjans de comunicació en la percepció social dels fets delictius i el funcionament del Sistema Penal s'ha manifestat en els darrers anys com un element de primera instància. Aquest procés ha sigut paral·lel a l'extensió del sistema penal assenyalat per José Juan Toharia a *Opinió pública y justicia*. És a dir, la juridificació creixent ha anat paral·lela a una major atenció per part dels mitjans de comunicació cap als fets delictius. Les transgressions han penetrat de manera important en l'agenda mediàtica i, tot i que no hi ha estudis seriosos sobre el tema, tot sembla indicar que aquesta mena de notícies incideixen poderosament en la conversa de la ciutadania i en l'opinió pública.

Defensem la idea que els mitjans de comunicació mostren una visibilitat dels afers criminals que és fonamental per entendre una bona part de les respostes socials davant de fets sagnants. Des de l'aparició de la premsa moderna, fa uns 120 anys, es pot afirmar que una bona part del que la societat sap i s'imagina del delictes passa pel discurs mediàtic. La premsa va transformar l'experiència social sobre el món de les transgressions, es va produir un canvi fonamental: es va passar del vell ritual del càstig públic al

nou ritual mediàtic. Desapareixia la violència real que suposava el càstig bàrbar del teatre punitiu que tenia lloc en carrers i places, i emergia la violència narrada. Quan s'apaivagaven les violències personals va augmentar la visibilitat social de la violència. Sembla indubtable que tot plegat ha produït una transformació radical en l'experiència que tenen les societats modernes sobre el delictes. Del contacte directe i presencial que oferia el càstig públic s'ha passat al contacte diferit pels mitjans de comunicació. La premsa es converteix en un mediador, però no en un mediador neutral, no en una mena de missatger que transporta notícies, sinó en un mediador que també és l'encarregat de produir missatges. L'experiència social sobre el delictes passa a ser diferida pels mitjans i és, abans que res, una experiència mediàtica.

Aquesta visibilitat pren més relleu quan s'esdevé el que hem convingut a anomenar "onades mediàtiques de criminalitat", és a dir, quan els mitjans de comunicació coincideixen a tractar un fet delictiu de manera abundant i alarmista. Quan hi ha una sobrecàrrega informativa. Diem que són "onades artificials" perquè la dimensió informativa que tenen no manté una relació equilibrada amb les dimensions reals del problema. Aquestes "onades mediàtiques" confereixen als esdeveniments delictius una dimensió pública que no tenien, però el més preocupant és que aquesta dimensió acaba funcionant com la imatge real de la criminalitat. No és que els mitjans s'inventin el crim, sinó que li donen unes formes i uns continguts que són determinants en la percepció social que hom té d'aquests crims.

Els mitjans no es limiten a introduir algunes imatges a la ment de les persones, sinó que construeixen alguna cosa més en la societat. Tot i que les "onades mediàtiques de criminalitat" són experiències mentals acaben sent reals perquè reals són les conseqüències que produeixen en la societat.

Diversos estudis han posat en relleu com és que la majoria de les notícies criminals recollides pels mitjans de comunicació fan referència a fets sagnants si aquests delictes són només una petita part dels índexs de criminalitat. Per als mitjans de comunicació el delictes és sempre un esdeveniment sagnant, violent, dramàtic.

Un aspecte destacat en la formació d'aquestes "onades mediàtiques" és la tendència que tenen els mitjans a "empaquetar" esdeveniments de caràcter divers i que tenen

lloc en contextos socials diferents, que s'agrupen sota una imatge negativa i desviada. L'efecte "empaquetament" fa créixer la visibilitat de determinats esdeveniments transgressors. Un exemple d'això l'hem tingut amb l'anomenada "violència escolar". Posem un exemple: l'assalt esdevingut en un col·legi de l'Hospitalet de Llobregat (Barcelona) el novembre de 2002 es va relacionar amb els assassinats d'escolars que tingueren lloc a Alemanya, França i els Estats Units, quan semblava evident que els fets tenien unes característiques radicalment diferents. En aquest esdeveniment, com en altres, els mitjans globalitzen les experiències negatives i presenten coses que han passat en altres llocs ben allunyats com quelcom que pot passar en qualsevol moment en el nostre context social.

Tots aquests elements fan, al nostre entendre, que les informacions sobre els esdeveniments criminals tinguin una incidència poderosa en la formació de l'anomenada "inseguretat ciutadana". Alguns estudis elaborats en altres països estableixen una correlació entre les pors dels ciutadans i ciutadanes i l'augment de les notícies sobre el món del delictes. Caldria que ens preguntéssim si l'augment de l'espai que els mitjans dediquen als afers sagnants i dramàtics no té relació amb l'augment de la percepció social de la inseguretat. Convé recordar que en el cas de Barcelona la inseguretat ciutadana és un dels tres temes que més preocupen la ciutadania, a pesar de la disminució dels índexs de criminalitat.

Com ja van apuntar fa més de trenta anys els impulsors de la criminologia crítica, el discurs mediàtic contribueix a la formació dels alarmismes i els pànics morals. Les informacions criminals que adquireixen la forma de l'onada mediàtica apareixen en el debat social en clau de conflicte i amb un llenguatge emotiu que interpel·la més el sentiment que la raó.

La mort de la jove Rocío Wanninkhof i la detenció, processament i condemnes posteriors de Dolores Vázquez, va produir un tractament alarmista en no pocs mitjans de comunicació, en especial en uns espais televisius determinats. Aquests programes van oferir una visió dramàtica dels fets, van sobredimensionar les descripcions realistes i van destacar els aspectes punitius com a solució al problema.

Els successos aporten una càrrega de realitat que contrasta amb la crisi de credibilitat, i que duu els ciutadans

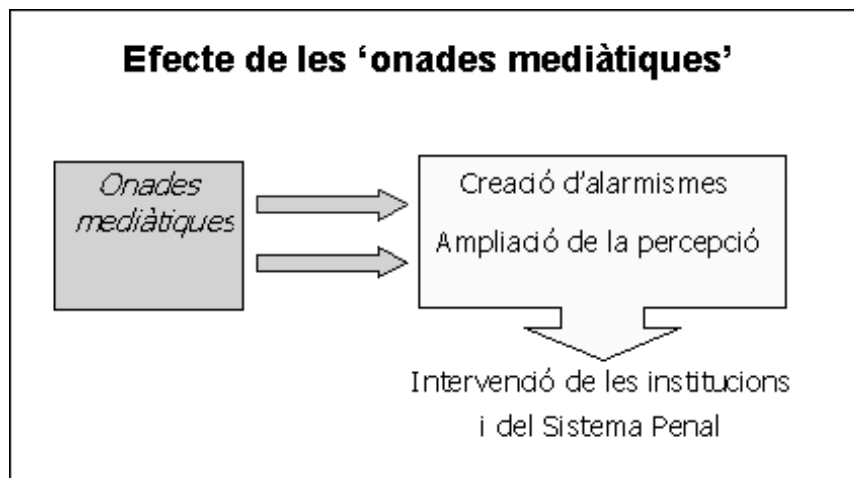
i ciutadanes a refugiar-se en l'antic espai de la veritat: els sentiments. En el desert dels metarelats han aparegut *microdiscursos* que ofereixen un sentiment a la ciutadania. Petites veritats amb una gran càrrega emotiva, com les històries de la nota criminal. És a dir, ens trobem davant d'una veritable crisi de credibilitat que afecta l'ordre simbòlic: els grans relats ja no són tan creïbles i es reforça l'interès per tot allò que és minúscul, quotidià, íntim. El succés criminal, considerat com una demanda de realitat, remet a una recerca d'autenticitat davant del simulacre de què ens parla Baudrillard. Una enquesta realitzada a l'Estat espanyol per l'empresa Eco Consulting el juny de 1998 revela que les informacions de successos i esports són les més creïbles per a la ciutadania i les menys fiables, les que estan relacionades amb la política (*El País*, 14 de juliol de 1998). A un 78,6 per cent dels ciutadans i ciutadanes els semblen creïbles les informacions de successos, mentre que les de l'àmbit de la política nacional només mereixen la confiança del 30,8 per cent dels enquestats.

Aquesta atracció pel succés criminal té lloc quan contemplem una societat que es mostra insegura. En la majoria dels països europeus, la seguretat pública és un dels temes que més preocupen la ciutadania. És una por difusa, una por davant de l'imprevisible que alimenta el gran negoci de la seguretat. En països com el Canadà o els Estats Units, la gestió de les pors s'ha convertit en una matèria molt rentable: la seguretat privada gasta el doble que la pública, segons ens diu Nils Christie a *Crime control as industry*.

En tot l'exposat hi ha una gran paradoxa: aquesta societat que se sent profundament insegura es mostra fascinada pel consum de relats violents i transgressors.

La influència en els actors polítics i el Sistema Penal

A més de la influència que les notícies criminals generen en la població, cal destacar un altre fet preocupant: la influència que tenen en els actors polítics i en el Sistema Penal. El 'cas King' va posar en relleu com l'agenda mediàtica acaba incidint de manera poderosa en el debat polític, un fet que és extensible a altres parcel·les de l'àmbit social però que en els temes criminals agafa una dimensió especial pels alarmismes que acompanyen aquestes informacions. Però

hi ha molt més que una simple influència, cal destacar com el clima social creat per aquestes notícies s'aprofita per introduir canvis en el Sistema Penal.

La detenció de Tony Alexander, el 18 de setembre de 2003, i l'obtenció de proves incriminatòries d'ADN que, a més, relacionaven el crim de Sonia Carabantes amb el de Rocío Wanninkhof va evidenciar un error judicial que inicialment va suposar la condemna de Dolores Vázquez a una pena de 15 anys de presó –cal recordar que el judici fou anul·lat per l'Audiència de Màlaga per errors processals i que la detinguda ja feia un any i mig que era a la presó. Aquest fet va produir que els poders polítics plantegessin la reforma de la Llei del Jurat, ja que fou un jurat popular qui es va equivocar. Les declaracions formulades pel ministre Mariano Rajoy van crear preocupació entre els sectors judicials.

Una part del debat es va centrar en l'error esmentat, tot i que els estudis elaborats demostren que les decisions que prenen els ciutadans i ciutadanes que formen el jurat popular registren, aproximadament, el mateix índex d'error que els jutges.

La polèmica al voltant del jurat popular ens recorda altres debats que s'han produït en els darrers anys després d'una sobrecàrrega informativa de successos criminals. És preocupant constatar com els alarmismes mediàtics mobilitzen la classe política i la judicial. Podem dir que tant els uns com els altres estan massa pendents de la premsa i, davant de la por d'una reacció pública desfavorable, apliquen el que podríem anomenar "resposta anticipada".

Tant a l'Estat espanyol, com en altres països europeus, els poders polítics i judicials reaccionen de forma restrictiva davant de cada "onada mediàtica de criminalitat". El 1992, després de l'assassinat de les adolescents d'Alcàsser, es van endurir determinades penes del Codi Penal, que en aquells moments s'estava modificant. Els casos de pederàstia que van tenir lloc a Europa a finals dels anys noranta van comportar l'enduriment de les penes sobre delictes sexuals. Va passar el mateix després d'un tractament informatiu intensiu dels maltractaments a les dones, esdeveniments que fins fa pocs anys tenien una visibilitat escassa als mitjans.

No entrarem a analitzar la conveniència d'aquests canvis jurídics, simplement volem cridar l'atenció sobre el fet que aquestes actuacions es produeixen enmig d'una visibilitat mediàtica abundant, i en molts casos sensacionalista, de determinats esdeveniments delictius.

En definitiva, la visibilitat pública que mostren els mitjans de comunicació davant dels fets delictius interpel·la de manera poderosa el Sistema Penal.

Suggestim la idea que l'efecte alarmista dels mitjans seria molt menor si les institucions no actuessin a l'emparedament de les "onades informatives". Les reaccions dels organismes oficials, sovint concedeixen a aquestes notícies una categoria de veritat sociològica que encara no els ha atorgat la societat. L'any 2000 la mort d'un nen com a conseqüència de les mossegades d'un gos i el tractament alarmista que es va fer de la notícia als mitjans va comportar que les autoritats endurissin la legislació sobre el control d'unes

raças de gossos determinades, i això passava malgrat que no existia cap estudi que demostrés l'augment d'aquestes agressions.

Aquesta hipersensibilitat davant la informació criminal ha començat pels grans casos criminals i amenaça de contagiar cadascuna de les actuacions en matèria penal. No deixa de ser casual el fet que mai abans, des de la instauració de la democràcia, els jutges espanyols havien utilitzat tant el concepte d'alarma social.

La interferència de la premsa en la actuació del Sistema Penal ha estat criticada per Luigi Ferrajoli. El jurista italià alerta d'aquests perills i assenyala que els jutges només haurien de tenir en compte les proves i no l'opinió pública ni la premsa, que, segons diu, sempre són culpabilitzadores.

A més de la pressió que la sobrecàrrega informativa produeix en els actors que intervenen en la resolució dels afers criminals, cal apuntar també l'ús que d'aquests temes se'n pot fer en l'àmbit polític. És rellevant que en les darreres campanyes electorals el tema de la inseguretat ciutadana ha estat un dels aspectes més presents en el debat.

Alguns autors parlen de la influència negativa que produeix la sobrecàrrega informativa sobre temes delictius en el comportament polític de la ciutadania. Un estudi elaborat a França per TNS Media Intelligence va posar en relleu que durant la campanya legislativa del 2002 les notícies sobre esdeveniments delictius havien augmentat un 126 per cent en els mitjans de comunicació, i que aquesta gran visibilitat de la inseguretat havia afavorit l'augment dels vots de la ultradreta.

A tall de conclusió podem dir que el 'cas King' i el tractament mediàtic al voltant de les joves Rocío Wanninkhof i Sonia Carabantes han revelat alguns dels elements més preocupants en el tractament dels esdeveniments criminals. La sobrecàrrega informativa fa créixer l'alarma ciutadana i la publicació de dades sobre la identitat i la vida dels detinguts devalua el dret a la presumpció d'innocència. L'espectacularitat informativa sempre és negativa per al funcionament dels actors del Sistema Penal, equival a una humiliació pública que engreixa l'etiquetatge social i contribueix a allò que el sociòleg alemany Ulrich Beck ha anomenat "la societat de caps de turc", on el que provoca la intranquil·litat general no són les amenaces sinó els qui les posen en relleu.

Els mèdia són una maquinària poderosa que produeix, especula i mobilitza les creences sobre el delictes. Els seus alarmismes generen en la societat la "síndrome de punibilitat", la sensació que tothom pot ser objecte d'un delictes que es presenta com el paradigma de les pors que ens assetgen. Els mèdia construeixen la actualitat com un escenari assetjat per la inseguretat.

Traducció: Meritxell Cucurella-Jorba